

Vandamikið fyrverk

Ongar ætlanir eru um at herða ella dagføra fyrverkslógina í Føroyum, sum er frá sekstiárunum

FÝRVERKSLÓGIN ER AFTURÚRSIGLD

Fyrverksnýtslan í Føroyum er skipað við lóg og kunngerð frá sekstiárunum, sum í fleiri førum eru ótíðarhóskandi og ófullfíggaðar. Tí byggir søla av fyrverki í stóran mun á eitt álit millum myndugleikar, føroyskar innflytarar og útlenskar veitarar

EYÐUN KLAKESTEIN

Lógarverkið, sum skipar innflutning og brúk av fyrverki, er gamalt og lutvist afturúrsigt, og í fleiri førum hava nýggjar siðvenjur tikið seg upp, sum myndugleikar, innflytarar og sølur av fyrverki halda seg til.

Løgtingslógin um fyrverk er frá mai mánaði 1969. Hon setur yvirskipaðu karmarnar fyri innflutning og nýtslu av fyrverki. Lógin ásetur millum annað, at serligt loyvi skal til fyri at innflyta fyrverk, og løgreglan skal lata loyvi til brúk av fyrverki. Lógin ásetur eisini aldursmark á 18 ár fyri at keypa fyrverk.

Løgtingslógin gevur landsstýrinum møguleikan at áseta neyvari reglur um innflutning, nýtslu og eftirlit í serstakari kunngerð.

Í september mánaði í 1969 var kunngerð um fyrverk lýst, og hendan kunngerðin er framvegis í gildi. Kunngerðin byggir á fyrverkslógina frá 1969 og lóg um spreingievni frá 1912.

Kunngerðin hevur nakrar neyvari ásetingar um loyvd fyrverksløg, merking, goymslu, sølu og nýtslu av fyrverki, men skjótt er staðfesta, at talan er um gamla lóg, sum er ótíðarhóskandi, óneyv og ikki verður

hildin til fulnar. Millum annað verður í kunngerðini ásett, at fyrverk skal ikki geva frá sær reytt ella apelsinlitt ljós, tí tað kann blandast við neyðljós, og gamlaárskvøld er eyðsýnt, at tann ásetingin ikki verður hildin. So leiðis er eisini við øðrum ásetingum, har nýggjar siðvenjur við tíðini hava tikið seg upp.

Innflutningur av fyrverki skal hava serligt loyvi frá fútanum. Vanliga verður hetta gjørt við at senda umsókn við faktura av vørusendingini til løgregluna, sum síðani vátta, at fyrirøkan kann innflyta fyrverkið. Fyrirøkan vátta eisini, at hon hevur ábyrgdina av, at fyrverkið heldur galdandi lóg. Tá ið hetta loyvið fyriliggur, kann vøran tollavgreiðast og koma til landið.

Millum fimm og tíggu feløg innflyta vanliga alt fyrverkið, sum kemur til Føroya, og hesir innflytarar selja sjálvir fyrverk og lata til dømis ítróttarfelagskapum og øðrum fyrverk at selja í sölubúðum kring landið. Løgreglan og brunamyndugleikar gera nóg burtur úr at kanna sølustøðini, so at tey halda neyðugu krøvini.

Danska reglur hjálpa

Mesta av fyrverkinum, sum verður innflutt til Føroya, kemur frá donskum veitarum, og har eru nógvar dagføringar gjørdar

av lógum og kunngerðum, og neyvar ásetingar eru um fyrverksløg, sølu, brúk og annað. Á ein hátt kann sigast, at hetta er ein fyrimunur fyri Føroyar, sum hava eitt afturúrsigt lógarverk, tí tey neyvaru donsku krøvini eru galdandi fyri nóg av fyrverkinum, sum kemur til Føroya.

Í nøkrum førum kann tað vera ein vansi, at krøvini verða herd í Danmark, tí vandi er fyri, at restfyrverk, sum ikki kann seljast í Danmark av herdum krøvum, endar í Føroyum, tí her eru ikki somu krøv. Til dømis skuldi alt fyrverk, sum varð selt í Danmark upp undir ársskið hesaferð, hava sonevnt CE merki. CE-merking er ein góðsku og trygdarskipan, har framleiðarar vátta, at teirra vøru lúka øll ES-lógarkrøv á økinum. Um danskar heilsølur lógu inni við fyrverki, sum ikki hevur CE-merking, bar til at selja hetta fyrverkið til Føroya.

Løgreglan ella tollvald gera vanliga ikki nakrar kanningar av fyrverki, sum verður innflutt. Vanliga er fakturan grundarlag fyri útskriving av loyvvum og innflutninginum. Hetta merkir, at stór ábyrgd liggur á innflytarunum at tryggja sær, at fyrverkið, sum kemur til landið, hevur góða góðsku og til dømis ikki er ov gamalt. Her ræður eitt álitisforhold millum myndugleikar og innflytarar.

Ein onnur avbjóðing við fyrverki í Føroyum er, at sera stórt avgjald er á fyrverki. Punktgjaldið er hundrad prosent, og afturat tí kann koma GATT-tollur, umframt at mvg eisini skal leggjast omaná. Hetta ger fyrverk sera dýrt, og ein avleiðing av tí kann verða, at partur av innflutninginum verður biligari og dygdarminni fyrverk, sum kann halda ein lágan prís. Hinvegin kann dýrari fyrverk skapa lutvist størri vinning til innflytarar og sølur.

Sterkari fyrverk

Samstundis sum reglurnar um fyrverk verða herdar aðrastaðni, er eitt ávist rak í Føroyum, at privatfólk brúka sterkari fyrverk. Fyrverk verður býtt upp í bólkar, og privatfólk brúka vanliga konsumfyrverk, men krøvini um, hvussu nóg krút kann verða í hesum fyrverki, eru herd í eitt nú Danmark, og tí fáa fólk størri hug at skjóta professionelt fyrverk, sum er sterkari – til dømis stór fyrverksbattari.

Sosialurin hevur tosað við fólk, sum kenna til fyrverksmarknaðin, og har verður mett, at alt meira professionelt fyrverk verður brúkt av privatfólki.

Her liggur ein ávísur vandi, tí munur er í fleiri førum á konsumfyrverki og professionellum fyrverki, sum vanliga verður skotið av fólki við útbúgving.

Sonevndu krysantemumburnar, sum verða skotnar upp í luftina og geva ein sterkan brest og nóg ljós, hava til dømis í nógvum førum skjóttbrennandi fjús, sum er gjørt til elektroniska tendring við fjarstýring ella í kombinatió við seintbrennandi fjús. Skjóttbrennandi fjúsið brennur upp í 200 metrar um sekund, og tá ið roynt verður at seta eld í hetta fjús við tendrara, gongur av við brestin, og tá kann skaði spyrjast burturúr – í útlandum eru dømi um fólk, sum eru deyð av sterkum krysantemumbumbum.

Strangari lógir

Fyrverk er festligt til hátíðarløtur, men tað er eisini vandamikið. Sjálvt lógligt og gott fyrverk kann verða vandamikið, fyri ikki at tala um gamalt ella vánaligt fyrverk, og tað ræður um at handfara fyrverk rætt og tryggja seg við frástøðu og vernd. Á hvørjum ári frættist um smærri og størri skaðar orsaka av fyrverki, og í blaðnum hesaferð tosa vit við nøkur av teimum, sum hava fingið skaða. Mett verður, at upp í móti helvtin av teimum, sum fáa skaðar av fyrverki, eru áskoðarar.

Í Noregi og Finnlandi hava tey megnað at minka munandi um talið av fyrverksskaðum, og tað er gjørt við nýggjari og strangari reglum um nýtsluna. Í Noregi hava tey bannað vanligum rakett-